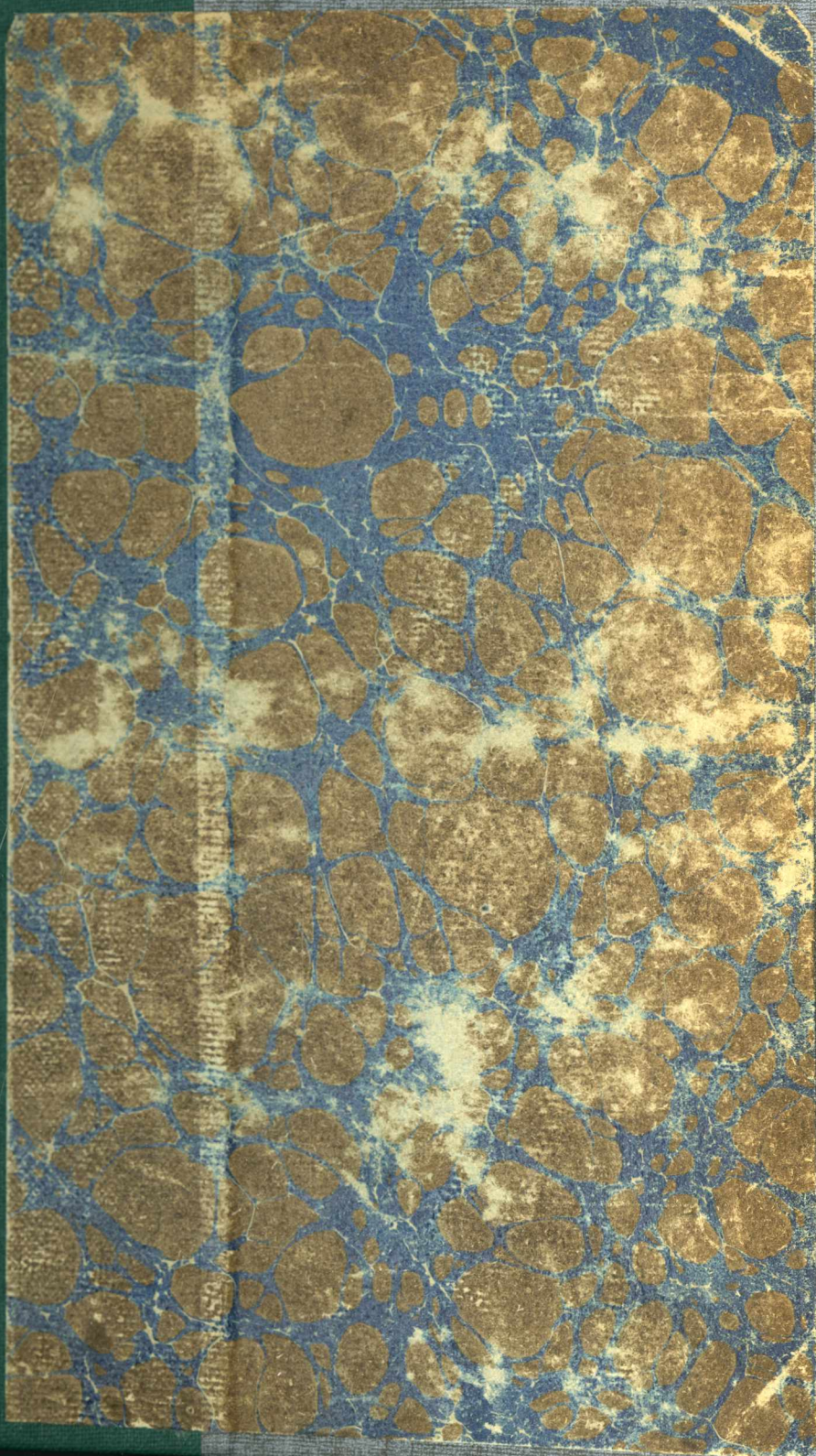

Politikai
röpiratok.

119.

119
1017

JOBBDALI

RÁFOGÁSOK.

MONOSTORI

ÁNYTÁSÁRA

FELELETŰ IRTA

SZAMOSFALVI.

3.

Ára 5 kr.

1869.²

Jobboldali ráfogások.

„Er á rá
Fogd rá.“

A „Kolozsvári Közlöny“-ben Monostori V. hosszú vezércikket tesz közzé **Ámitások** czim alatt.

Hihetlőn a Magyar Polgár szerkesztője nem tulajdonított semmi horderőt e cikkeknek, melyről elmondható: „Nomen et Omen habent.“ Különben a mint jöttek számonként czáfolta volna azokat.

Én sem akartam e cikkekhez szólni. Miután azonban látom, hogy megyénkben ez „Ámitás“ czikkel, mint a jobb oldal legujabb evangeliumával ámitnak a baloldal ellen, százanként, ezerenként szórva e csalétket a nép közé, kikeltem betegágyamból, hogy megjegyzéseimet megtegyem e cikkek főbb állításai, s a minden megkülönböztetés nélkül a baloldaliakra szórt „**Agitator**“ czimre.

Ettől nem ijeszt el Monostori tudós citatiója „si quis rapiet ad se quod erat commune omnium stb.“ miről a kis hamis azt hitte, hogy az az ellenvélemény kimondásának meggátolására igen okosan van kigondolva.

Epen minthogy nem tudhatni, kik azok az egyes agitatorok, sőt még a baloldal két árnyalata közt sem méltóztatott különbséget tenni, ugy látszik épen óhajtja, hogy ráfogásainak terhe, bár azok nagy része ámitás, „comune omnium“ legyen, felszólalhat ellene, az igazság érdekében bárki, önvád nélkül.

Distingválni egyáltalán nem tud Monostori barátunk, akarám mondani ellenfelünk, mert minden eredményt az Andrassy ministeriumnak, vagy a többségnek tulajdonit, s mindég csak a ministeriumot védi.

Nem vette észre, hogy nem annyira az Andrassy miniszteriumot, a 8 és $\frac{1}{2}$ kegyelmes urat, vagy a sok száz tisztviselőt támadja meg az általa agitatornak czimzett baloldal, mint **azon elveket, melyek körül a lefolyt országgyűlés többsége tömörült, azon többség, melyből alkotmány szerint alakult az Andrassy ministerium.**

Hallgassa meg a ministerium a nép óhajtásait, s cselekedjék azok szerént, próbálja meg a többség művét a baloldal nézetei szerint idomítani, fejleszteni, s a ministerium egyéneinek is mi leszünk legbuzgóbb támogatói.

Vagy talán a többségnek tagja volt Monostori is? s ugy gondolkozik, hogy miután az ámitások nem lesznek képesek elhiteni a néppel, hogy a szemkápráztatásra felmutatott iszonyu vivmány tömeg, mind nyeremény, szálljon az általa ki nem menthető hibák s mulasztásokért a rosszálás nem az azokat szült pártra, hanem a miniszteriumra?

Ez lehet. Hiszen a minisztereknél van az erőhatalom, s legyen hát erejük a gáncsot is eltűrni, mely ezt egyszer mindenkorra megjegyzem, nem őket, de azokat illeti, a kiből álló többség akaratának ők csak kifolyásai lettek.

Azt nem akarjuk feltenni sem, hogy nem a volt majoritas iránti kimélet, de az Andrassy miniszterium iránti hála, vagy fennmaradásával egybekötött egyéni szép remények ösztönözték Monostori urat 13 hasáb vezérczikket írni a kormány mellett, bár gyanus kissé az, hogy ez ámitások hivatali tekintély és szervek által terjesztetnek.

De lássuk Monostori urnak apró tréfáit, mit az agitatorok, értsd baloldal ellen szór.

Legelőbb is meg kell jegyeznem, hogy M. ámitni igyekszik a multa nézve. Ráfogás a **népről általában** mondani azt, mit M. állit, hogy a szegény nép hitt az absolutismus embereinek.

Ugyan ha hitt volna, ha beadta volna csakugyan derekát, lenne-e ma Andrassy miniszterium?!!

A szegény, valamint a gazdag nép **csak is ereje, szivóssága öntudatának köszönheti, hogy nem került véglegesen az absolutismus kelepcejébe.**

Vigyázzanak M. ur et Consortes, nehogy épen azáltal hajsák

a népet az absolutismus alá, hogy félenken mindég azt praedicálják neki: okvetlen kellett a kiegyezés, kellett az bár mi áron, mert különben elpusztultunk volna.

Hogy képzelheti M. ur, hogy a józan magyar nép hisz jelenre vonatkozó állításának? látva, hogy **czélja érdekében, e nemzet kín, küzdelem, de egyszersmind dicsteljes passiv magatartását ily ráfogással illeti.**

Az egészről nem ámitás annyi, hogy akkor is voltak egyesek, kiknek erkölcsi bátorsága szivüknél lejjebb szállt.

Ki oly bolond, hogy az adó azonnal leszállításával agítal, kaphat a percz felhevültében néhány éljent, de az ráfogás józan eszű népünkre, hogy ezzel közte valaki hatalomra vergődnek. Teheti ezt egyes meggondolatlan kortes, tultüzében, de ha eszébe jutna valakinek ezt a pártról, mint pártról állítani, hogy ezt fegyverül használja, ráfogásnál egyéb az nem lehetne. Éz ellen határozottan tiltakozunk.

A balközép a hadsereg leszállítását soha nem kívánta, hazáját védtelen hagyni eszibe soha nem jutott, ez is ámitás. Átlátja a balközép, hogy az önvédelemre is költség, még pedig sok költség kell, két dologtól azonban, egy netalán lehető balközépi kormány okvetlen jobban fog őrizkedni, mint a mostani.

Egyik az, hogy a költség a hadseregnek ne csak külső fényére, ugy szólván, gombjai minden szeszély szerinti változtatására fordíttassék, s ennek szellemi, még pedig nemzeti iránybani kiművelése elhanyagoltassék.

Másik az, hogy hazánk bármi nagyhatalmi ábrándok kedvéért, melyek ha talán jelen kormányunkban nem is, de más körökben még mindig tápláltnak, vagy bármi bosszúállási, vagy terjeszkedési politikából külháboruba sodortatva, nagy pénz- és véráldozatoknak ne tétessék ki, a nélkül, hogy ezt saját érdekei követelnék.

Hogy a ministerium, rectius az országnak örökségül adósság jutott részébe a mult időkből, fájdalommal érezzük. Értettük a szükség parancs-szavát, mi is tudjuk, hogy e terhet elfűjni nem lehet. Nem is egyebet, csak azt hibáztatjuk, hogy ha valaha e terheket illetőleg könnyithetnénk is magunkon, azt nem tehetjük egyedül, csak s azokkali közegyezés útján, kikkel, pénzügyministerünknek régeb-

ben sokszor nyíltan bevallott nézete daczára, a terhek tőkéit nem osztottuk meg, holott ez épen az ő szavai, de általános tapasztalatok szerint is csak nevelte volna hitelünket épen a külföld előtt, biztosította volna az egyetértés állandóságát, mert ha valahol, pénz kérdésben áll az „Clara pacta boni amici“.

„Az adó oly nagy, hogy már nem a jövedelmet, de a tőkét emészti,“ volt a pénzügyminister nyilatkozata, ministersége előtt. Ez volt-e mystificatio, vagy jelen nyilatkozatai, hogy habár az adó nagy, azt kár nélkül megbirja az ország?! Erre csak maga felelhetne.

Mind e mellett arra, hogy azokat, kik a **rögtöni**, értsd jól, **rögtöni** adóleszállítással agitálnak, desavouálja valaki, nem kell bevárni a baloldalnak többségre jutását, a baloldali kormányt; így minorításban is desavouálja őket minden alkalommal minden balközépi ember, s pártunk minden higgadt fiának nyilatkozata.

Hogy azonban e téren is hamarabb megkezdené a sisiphusi munkát, egy a bajt sem maga, sem más előtt rejtegetni nem akaró kormány, mint az, melynek mottója: „mindent megnyertünk,“ „any nyit nyertünk, hogy érte az áldozat valóban kevés,“ mint Monostori állítja, arról kételkedni nem tudok. Ha valahol, itt áll:

Frisch gewagt ist halb gewonnen.

A ki mer, nyer.

Azt kérdi M., mely esetben érünk a terhek könnyítésére hamarább czélt?

Feleletem ez:

Leghamarább, ha a jelen kormánysszervezet egyénei megmaradnak, de változik a rendszer, s a kormány hajlik tetteiben a köz-kivánatra, kinyerve ez által a nemzet minden fiának osztatlan támogatását.

Lassabban valamivel, ha a parlamentariss kormány más, a köz-bizalmat bíró kezekbe menvén át, rendszer és egyének együtt változnak.

Leglassabban, ha a jelen kormány jövőben is a német paragraphusokon épülő, a 18 évben annyit ostorozott rendszer szerint intézendi adó s vele rokon ügyeinket, azon rendszer szerint, melyet az országgyűlés az idő rövidege miatt mondhatni átvizsgálás nélkül

törvényesített, fájdalom habár csak ideiglenesen is, s ha jövőre sem szünik meg a költséges s külön statust képző pénzügyi hadsereg.

Igaz, hogy hol az állam csak magának adózik, a financialis terheknek arányban kell lenni az állam szükségleteivel.

Lássuk azonban hogy áll s hogy fog fájdalom, még a legjobb esetben is egy ideig nálunk állani e dolog.

Mi tökének részleteit fizetjük naponta szegényedve adóban. Eből annyi megy részben a *pragmatica sanctio* által követelt, részben a méltányosságból elvállalt közös terhekre, hogy **megmaradt magunkra fordítható adónk ugyan nincs arányban az állam szükségleteivel, mert nem jut semmire, mi otthon kellene.**

Hogy ámitás az, miszerint a jelen miniszterium bukása az alkotmányos élet fennmaradását hozhatná kérdés alá, mindenki előtt bizonyos, ki nem tartja ámitásnak azt, hogy van alkotmányunk. Ezen rosz kortes fegyver, még a fejedelmi szent eskü hitelességét is megtámadja. Mindez annyiszor már ki volt mutatva, hogy M. ur ez élettelen fegyvere ellen szélmalom harcot vivni feleslegesnek tartom.

Ámitás az, hogy valaki komolyan állította volna az Andrássy miniszterinről, miszerint az hazánk érdekében nem tett **semmit**. Csak azt állítottuk, s állítjuk ma is, hogy különösen a szabad kézzel tehetett volna épen a Királyhágón innen is többet, és főként tehetett volna hamarább. Ezzel nagyon sok később fejlett kellemetlenségnek jó előre utját állván.

A katonai vitezséget ellenünkben is tisztelve, bár a lánchid felvettetés történetre, Pestnek minden oknélküli összelövetésére egészen fátyolt borítani nem tudunk, csak azt ohajtanánk álljon a Hentzi oszlop Bécsben, gyönyörködjék abban ott más, s magunk is.

Igaz lehet, hogy a miniszteri fényes padlókat nem sokat kopatjuk, jártunk azonban annyit az M. ur által emlegetett termekben, hogy csudálkozunk erősen a felett, hogy ő, ha volt valaha e termekben, nem látta ott az alkotmányos minisztereknek — általunk egyenként tisztelt — személye közül, a mult rosz idők hátratóró bureaucraticus tényezőinek alkotmányos alakban feljáró lelkeit is, kik, mint minden feljáró lelkek, félnek a világosságtól.

Ghiczy nyilatkozatát, s az abból idézetet, lelkünkben oszttjuk. Hogy az ő eljárását M. polgártárs felfogni sem képes eszével, azt

sajnálkozva is abból kell következtetnünk, hogy különböztetni nem tud.

Kit nem szeret, gyűlöli egészen, nem egy-két tettét hibáztatja annak, méltányolva más érdemeit, de ki az ő politikáját nem osztja, arról elhiszi vizsgálat nélkül azt is, hogy rosszul lő, tactus nélkül tánczol, kancsalit stb. Ez a jobboldali méltányosság hű tükre, mely bámul, hogy a baloldal nagyvezére, bár látja, hogy egyet s más t nyertünk, mindnyájunk erőfeszítése s uralkodónk helyes belátása nyomán, a lefolyt három év alatt, s ezt őszintén be is vallja, még sem pártolja feltétlenül azon kormány minden tettét, melyet e nyemrények ültettek pólczára, de melynek nem csak magának kell, s lehet a sikert tulajdonítani.

Dracói szigor és a közt nagy a különbség, hogy egy miniszter, a parlament általános helyeslésével, hatalmasan kikél egy visszaélés, mondhatni hou árulási tény ellen, s mégis sem az azt előre elkövetők, sem azok, kik ezen hibába, **a miniszteri fulminans beszéd után tisztán dacból estek**, tettöknek semmi büntetését nem veszik.

Dracói szigorot humanus pártunk bizonyosan nem kíván senki ellen, csakis egyenlőséget a törvény előtt minden polgárra nézve. A Dracói szigor megbuktathatná a kormányt, a határozott szónoklat utáni semmi tevést, s ingadozást pedig könnyen félelemre magyarázzák, s ez megrenditheti a haza belbékéjét. A magyar ajku el-lenzék soha hazánk integritását a szentesített törvényeknek megváltoztatásukig való törvény erejét meg nem támadta, azoknak az engedelmisséget fel nem mondta, erre nem izgatott, bajos lett volna tehát, a kormánynak M. nagy jó uram megjegyzése szerint ez ellen dracóilag lépni fel.

Egy idegen nyilatkozatnak egyetlen alkotmány-ellenes szava után nyomtatásáért, a még pártellenei által is becsült Bösözrményi, börtönében haldoklik.

Nem tudom hol vette M. ur, mert idézőjegyek közé tette, hogy szerintök a fennebbi elmulasztásoknak „fele is clég arra, hogy egy forradalmi comitő minisztereinket — mint gyanus honfiakat — vér-bírótság elé állítsa.“

Kérjük nevezze meg e bosszu politicusokat, s a forrást, honnan ez idézetet vette. Tudjuk hálá Istennek, hogy nálunk forradalmi

comité nincs, nem szeretnénk azonban azzal vádolni, hogy a jegyeket ámitás s ráfogásul tette fennebbi állításának elibe, s utána.

De vette legyen bár honnan ezt, ezen vérbüzü vádnak általánosságban az illetők megnevezése nélkül egy **szerintök** szóval a baloldal minden árnyulatainak tagjaira való ruházását, határozottan visszautasítjuk.

Idétlen érzelgéssel a jobboldal szokott minket vádolni. E vád őket nem illetheti. Légvár ellen harczol tehát e tekintetben az ámitások kedélyes írója.

Igaz a gazda késlekedésével sokat árthat magának, de ne felejtkezzék el arról sem M., hogy oly gazdák is vannak, kik hogy percznyi zavarukat fedezhessék, eladják birtokuk egy részét a zsidónak.

Okosnak tartja-e az ily gazdát tisztelt M. ur? s becsületeseke-e tettét, ha a birtok csak fidei comissum volt nála?

Minden képnek két oldala van, s ki merné állítani, hogy az alkotmány nem csakis — utódainkat illető fidei comissum — kezeink közt, melynek ha csak legkisebb részét elharácsoljuk is, oportunitási önérdékből, nehéz bünt követünk el az utókor ellen.

Mi nem akartunk, s nem akarunk semmi tulságos engedményeket kicsikarni, s így Deák Ferencz szavai idézése is ráfogás e helyen.

Mi egyáltalán semmi **engedményt** nem kívánunk, e szót nemzetünkhöz méltónak sem tartjuk, **kivántuk elévülhetlen alkotmányos jogainkat a magok teljességében.** Kivánjuk most is, s bizton reméljük, hogy sikerülend kívánatunknak, törvény és alkotmány engedte uton megszerezni, mi azokból még hiányzik, s visszaállítani, mi azokból feladatott. Ez nem könnyű, mert Deák Ferencz böles szavai szerint: „**miről a nemzet egyszer maga lemondott, annak visszaszerzése mindig kétes, csaknem lehetetlen.**“

Ámitás, hogy a baloldal az az M. agitatorai azt mondanák: az Andrassy miniszterium a kibékülést igen drágán vette meg. Ezt nem mondják, mert ezt nem a miniszterium, de az elmúlt országgyűlés többsége tette, az vett a mit vett, az vett a hogy vett, érte hát csak a miniszteriumot felelőssé senki nem teheti, bár megeshetik, hogy lesz idő, mikor némelyek e segédek közül szivesen eltagadandják az alkuban részvétőket.

Hasonlón nem állítja senki, hogy a közösügyeket az Andrassy miniszterium találta fel. Az azonban áll, s igazán nem ámitás, hogy a még a Közlöny s idézetei szerint is **közösön érdeklő viszonyokból**, melyekről az 1848-ki törvény szól, s az 1791-beli törvényben említett **mutua defensióból** az 1867 XII tczben a majoritás csinált közösügyet, s közös védelmet.

Legyen ez a hazát megmentett érdem, mint a jobboldal hiszi, vagy legalább hirdeti, vagy a hazára káros nagy botlás, a baloldal meggyőződése szerint, azt, hogy ez az országgyűlési majoritásnak a kisebbség erős ellenzése daczára kivitt ténye, semmi rafogás, semmi jobboldali ámitás megczáfolni nem képes az országgyűlési irományok tanubizonysága ellen.

Hogy a közös kút, közös kapu s főként közös pitvar rendében csetepaté, viszátkodás forrása, azt minden falusi zsellér tudja, s félek, nehogy a közösügyes ugynevezett békülés ugyanezen belvihart szülné nagyban.

Hidje el M. ur s a tisztelt jobboldal, sokkal jobb a magányéletben is, ha ki-ki csak a maga háza előtt sepreget. Ide kell visszazs az igyekeznünk a politikában is.

Egyenes ámitás, hogy a baloldal a közös uralkodónak ugyanazon egy udvarnál két követet kívánna, egy osztrákot s egy magyart. Ezt soha nem kívánta senki, de igen azt, hogy a külpolitikát ne közös miniszter igazgassa, hanem a két külügyminiszter egyetértve, ők utasítsák a diplomatiiai szerveket.

Ki tudja, mennyire nem veszik a legközelebbi keleten sem számba az osztrák megbizottak magok, a magyar szent korona alattvalóinak ügyeit, nem mondhat le azon jog visszaköveteléséről, hogy diplomatiiai ügynökök kinevezése, s a nekik adott utasítások készítésében mindannyiszor a magyar kormány is folyjon directe be.

Kis falum határán úgy, mint a világpiaczon **határazott hive vagyok a szabadkereskedésnek**, egy oly vámszövetségénél, oly vámszerződésnél azonban, mely hazánkra nézve káros, melyet ránk erőltetne a monarchia másik tartománya, még az ezen szerződés megsemmisítése tekintetéből, ideiglenesen, visszaállítandó határszéli vámsorompót is inkább elfogadnám, ismétlem csak is óvó ideiglenes intézkedés képen.

Colossal tévedésben lenne M. stylusa szerint, ki hinné, hogy 48 előtt közösen érdeklő viszonyok s kölcsönös védelmi kötelezettség lett volna, ez igaz, de határozott, csak is önmentségre czélzó ráfogás az, hogy **közös ügyek s közös védelem** már 48 előtt megvoltak.

Ráfogás, hogy a külügyben 48 előtt ne lett volna befolyásunk. Hogy volt, mutatja számtalan törvényünk, pl. arról, hogy a fényes portánál mindig magyar követ is legyen, az általános diplomatiához magyarok is alkalmaztassanak, a béke s háboru kérdéseiben ő felsége csak magyar tanácsosainak kihallgatása után határozzon stb. stb.

Határozottan tagadom az ámitási cikk azon pontja igazságát is, hogy „a hadügyre nézve az országgyűlés csak is az ujonczok megszavazásának jogával élt“. Mert ugyan is az országgyűlés határozta meg a szolgálati idő tartamát s a hadsereg egyöntetősége minden kára nélkül sokszor a Lajthántúli szolgálati évekkel nem egyező időre, az szavazott költséget, subsidiumot a had folytatására stb. stb.

Hát a várakról, sergeink hontartásáról, csak hazai tiszték alkalmazhatóságáról, idegen sergeknek az országbóli eltávolításáról, Ludovicea felállításáról, sbről szóló fényes törvényeinknek lételet, bár azok egész a 1867. XII. trvig eltörölve nem voltak, — szabad-e tagadnunk csak azért, hogy ritkán voltak kötelesség-szerűleg hiven megtartva?

Valóban nem bámulhatok eléggé, hogy van bátorsága a jobb oldalnak kortes eszközül felhasználni ily cikkeket, melyek a „port szemökbe“ elvet még a minden nemzetnek szent multra nézve is ily stoice érvényesítik, **s meghamisítják, csupa kortes hatáskedvéért, a jogtörténelmet is.**

A közösügyek mysteriumai azon új alkotmányos — eddig nem ismert — tér, melyet az Andrassy miniszterium alkotmányos életünk számára felnyitott. Köszönjük szépen, de ettől eddig is nem jogszerűleg, csak tényleg voltunk elzárva. A közösen érdeklő viszonyok kielégítő, loyális utoni rendezését mindenki kívánta, a baloldal azonban a 861-i Deák-felirat szavai szerint esetről esetre érintkező, véleményező küldöttségek közbejöttével a határozás jogát az illető országgyűlésnek, kétes esetben, hazánkra nézve, a felkent koronás magyar királynak akarta fenntartani. S hiába mondják, hogy a baloldal maga sem tudta mit akar, mert tudta, hogy csak így tart-

hatja fel alkotmányunk alapelvét, hogy **törvényt szent István birodalma számára csak a koronás magyar király a törv. országgyűléssel hozhat**, így ama másikat, hogy **hazánk saját törvényei, szokásai szerint kormányoztassék és semmi más nemzetnek, országnak alárendelve nincs**. Tudta ezt a baloldal, s azért küzdött az állandósított, s határozó képességgel felruházott delegatiós szervezet ellen, mely alkotmányunk ezen sarkolatos törvényeit semmivé tette, küzdött Deáknak 861. dicső zászlója alatt, melyet fájdalom, a vezér s serege többsége, meghisszük a legjobb czélból, de tagadhatlanul, elhagyott. E mellett küzdöttek pártunk vezérei, inkább akarva az első magyar embernek, a koronás magyar királynak engedni, kétes esetben, döntő befolyást hazánk ügyeire, sem mint egy idegen országgyűlés ránk nézve egészen idegen, hazánk viszonyaival ismeretlen választottainak. E mellett küzdöttek, mert inkább akartak áldozni, **ha már épen kell**, a mindég fejthető, mindég visszaszerezhető alkotmányos jogokból valamit, mint a függetlenségből, mely ha elvesz, aligha megszerezhető újra.

Na de új tér nyílt meg előttünk, embereink befolytak a monarchia másik állama közösügyeibe is. Én hiszem a szomszédok is szívesen lemondanak az ügyeinkbe avatkozásról függetlenségükért, mi pedig, legalább a balközép, minden törvényes eszközt ráfordítandunk, hogy a reá alkalmas időben és helyes eszközökkel ezen mindkét fél kezeit kötve tartó delegationalis intézmény kötelekeiből szabadulva, **a tiszta personal uniót, mint a pragmatica sanctionból eredő jogcontinuitas egyenes postulatumát helyreállítsuk**, s ezen törekvésünkben ne előztessünk meg szomszédink által.

Ráfogás, ámitás M. cikkeiben, hogy a középbal főbb emberei a közösügyek létét elismerték volna. U. I. M.-nak saját idézete szerint is, a közbiztonság követelményeiről is csak **egyetértőleg** (e szót idézi M. is) kívántak intézkedni s **nem közösen**.

Igaz, hogy a közös-költségek s államadósság egy része elvállalásába beleegyezett a balközép, igaz, hogy nem ugyan a **közösügyek**, de a **közösen érdeklő viszonyok** rendezését, még pedig állandó, megnyugtató alapon rendezését senki buzgóbban nem ohajtotta, mint a balközép, de mind ez nem bizonyíték a mellett, hogy a rendezést a balközép épen úgy akarta s annak, mi történt, mikéntjét is helyesli.

Sajnálom, hogy itt falun hirtelen az adatokat meg nem szerezhette, nem idézhetem magát a különvéleményt. Ez megmutatná tisztán, hogy a kivitel módzatai, az elvállalandó terhek mennyisége tekintetében mennyivel inkább kímélte az adózókat a baloldal kisebbségi terve, mint a többség nézetei szerint meghozott törvény. Anyyra emlékszem könyv nélkül is, hogy a balközép csak a belszükségeink fedezése után megmaradt adó-maradvány erejéig akarta a hazát, méltányosság alapján, az általunk soha nem csinált adósságokból terhelni, s úgy hogy a tőkék is megoszlatva, ha a bajt egyszer nyakunkba vettük, az attól szabadulhatás módzatainak meghatározása aztán csakis tőlünk függjön; s hogy a Quótát a baloldal $27\frac{1}{2}\%$ -ban, nem 30% -ban kívánta megállítani, mit maga Lónyai ur is oly soknak tartott, hogy ez ügybeni Bécsbe menetele előtt, többen hallották azon nyilatkozatát, hogy ha 28% -nál több Quótát követelnek, lemond. Bécsben meggyőződött hazánk gazdagságáról, s bár 30% Quótával jött le, ma is minister.

Ámitás, hogy a középbal-párt valaha a **delegatiók** kinevezését szükségesnek tartotta volna. Miként meri ezen ámitás után citálni még valaki a balközép következő nyilatkozatát: „**Mindenik országgyűlés választ egy javaslatkészítő küldöttséget**“ s hogy nem fél, hogy az utolsó gyermek is arczára piritja e czélzatos ferdítést? ezt felfogni eszem nem elég.

A Delegatiót gyakorlati kezelésében én határozottan **fából csinált vaskarikának tartom**. Erősen hiszem, hogy rövid időn a gyakorlat, — az eddiginél még fényesebben — igazolandja, hogy egy közös határozat-hozatalra jogosított, de közösen nem tanácskozható testület, csakis **nevetséges, szükség feletti, sőt gátló kinövé**s az alkotmány testén, ha pedig a közös tanácskozássra feljogosíthatnák — mitől Isten mentsen — csak hamar central parlamentté nőné ki magát, mi alkotóinak sem czélzata soha. A ministerelnöki beszéd kortes frazisaira is hivatkozik M. ur. Erre nem reflectálok, különben jobboldali ráfogásnak kellene nyilvánítanom:

hogy Janku bár mikor is uralgott volna Erdélyben stb. stb., de a miniszterelnök mint kortes, már magában is oly különös tünény, mely minden szinezést feleslegessé tesz.

„Nekünk Ausztria fennállása ép oly szükséges, mint a mi fenn-

állásunk szükséges Ausztriának.“ Igaz lehet, bár én helyesebben így tartom kifejezve, hogy ha nem lenne is köztünk az uralkodó ház általi kapocs, Magyarországnak legtermészetesb szövetségese lenne Ausztria. Nem tudom azonban, Ausztria német tartományait mit mondanak reá, s meddig fog tartani azon igen is fennen magasztalt érdekesség.

Ámitás, hogy legalább a balközép valaha mondta volna azt, miszerint nem az Andrássy miniszterium, melyről mi a kormánypárttól elkülönítve nem beszélünk, de a majoritás „házánk alkotmányát, függetlenségét feláldozta volna.“ Ily absurdumot soha sem állított pártunk. Igen hamar hazugságban is maradna, miután alkotmányunk, ha nem egészen jogainknak megfelelő, s nem teljes is, Istennek hála csakugyan van. Azt állítja pártunk, ez bizonyos, hogy a czélt olcsóbban is ellehetett volna érni, egy kissé több kitartással, ragaszkodva a 861-ki nézetekhez, s hogy **az alkotmány s különösen a függetlenségnek egy részét** feláldozta a parlamentáris többség. Ezt feljebb már kifejtettem.

Igaz, hogy régi szép törvényeink egyszerre mind megtartva soha sem voltak. De helyes-e jelen állapotunk mérlegelésére az abususból eredő állapotot venni egybehasonlítással? **Persze csak úgy magasztalhatjuk a mostani helyzetet, s az ezt létesítők érdemeit egekig!!** — — —

Igaz, hogy a törvény-szegés szülte a gravaminalis politicát. Igaz, hogy az meddő volt. Igaz, hogy attól szabadulni szükséges volt. De én, sem nagy hasznót, sem nagy szerencsét nem bírok felfedezni abban, hogy a gravaminalis politicától azon az uton menekültünk meg, hogy sarkalatos törvényeinknek nagyrészéről, melyeknek megnem tartása szülte épen a gravameneket, magunk önkényt lemondtunk. Ez áron rég felhagyhattak volna őseink is a gravaminalis politicával, de **ez árt ők még drágának találták.** Ugyan örül-e az, kinek azért nem kell roskadozó háza fedelének támogatásával bajlódni, mert hajlékának fedele leégett?!!

Adja az ég, hogy ha az Andrássy-Columbus tojás végének a talpraállításakor megtörődése miatt az idők folyamában természetszerűleg megromlik: a rossz bűz, nagy részét ne nekünk kelljen felszívni! Bizony félek tőle.

Néhány népszerűtlen hivatalnok nyugdíjazását említve M., ez ügyben az összeget sem hagyhatjuk tekintet nélkül, mert **e néhány százezer forintot évenként is jobb lenne arra fordítani, hogy vele a hazának igaz, hű, értelmes fiait neveljük**, mint arra, hogy kényelmes életet, sőt néha dus gazdagságot biztosítsunk azoknak, kik hazánk, nemzetünk élete ellen 18 évig fenték a kést, s kikre gondolva igazán felkiálthatunk a halhatlan költővel „Isten csudája, hogy még áll hazánk.“ Minden szegénységünk mellett is azonban ebben nem a pénz pazarlás fáj főként, hanem a tetteges bizonyosság szolgáltatás azon demoralizáló elv mellett, hogy legyen bár alkotmányos élet, ha nem juthat ugyan a hivatalos állomásokból most sem sok oly hű hazafinak, ki a gyászos 18 évet hiven imádva keble Istenét, ugyszólván koplalva töltötte otthon, azoknak, kik az absolutismust szolgálták, kik közül, fennálló törvényeink szerint, nem egyet egyenesen megilletne a honárulók büntetése, kiket, hogy csak meg tűr maga közt e nemzet, ezzel magával elég nagyelkűséget tanusít, az absolutismus e kiszolgált katonáinak mondom, kik egy lehető reakció legbiztosb kovászát képezik, ezeknek sorsa mindég és minden körülmények közt biztosítva van. Beszéljünk aztán még political morálról alkotmányos hazánkban!! Nem akarok e tárgy körül sok szót veszteni, önkényt érzi minden ember, hogy ez eljárás kiket bátorít fel és mire. **E gyász elvért, s nem a pár száz forintért csapnak lármát M. művelt irányja szerint, nem az agitatorok, de a jövőre gondoló honfiak.**

Szép M. ur összeállítása, melyből kitetszik, mily olcsón jutottunk a mostani boldogsághoz.

Bécs lemondott suprematiájáról, mit szerinte is **usurpált** eddig. Jogi fogalmak szerint tehát nem mondott le semmiről.

Magyarhon évenként pár százezer forintról a reakció (tisztviselői) javára. Zegyéb semmi? kérdehetné Vlad Martzi.

Erre rávágja M. ur, hogy ez valóban olyan ár, mint mikor Árpád néhány fehér lóval vette meg Zalántól Magyarhon nagy részét.

El ne ragadják a fehér lovak édes úr; lassan a testtel; a mi lovainkon fájdalom igen drága takarók is vannak.

A roppant státusadósság önrendelkezési jog nélkül,

A Quota, melyről közös ministerium közös testületnek felel,

Az önálló magyar hadsereg, melyből az osztráknak kiegészítő része lett,

Törvényhozásunk kizárólagos jogának a delegációk általi megszorítása,

Administrációknak a közös ministerium által annyira lett megszorítása s alárendelése, hogy magyar királyi felelős ministeriumunk maga gúnynak tartotta volna czimeibe felvenni a **független** szót, mely azt törvényeink értelmében annyira díszesítette volna,

Nemzeti tengeri lobogónk stb. stb., miket ha tekintetbe veszünk, azon állítás, hogy a mi fehér lovaink az Árpádéhoz hasonlítának s vásárunk oly neveltséges olcsó lenne, aligha a legegyszerűbb ember előtt is korteskedési ámitás, jobboldali ráfogásnak nem fog bizonyulni.

Hogy az Andrássy-ministerium buktával „hazánk ügyének fejlődése fennakadna, az alap, melyet fölállított, összeomlanék,“ egy harmadik ministeriumnak „ismét harmadik alapot kellene felépíteni,“ mindezen tételek csakis a gyengébbek ámitása kedvéért vannak felállítva, mert hiszen mindenki tudja, hogy **hol a parlamentarizmus élet valóság, s hogy a miénk az, azt leginkább a jobboldal állítja, de hinni mindnyájunknak kell, hogy hol mondom ez valóság, ott a kormányváltás, a minister-crizisek nem rázzák meg az alapot s alig tesznek rövid időn észlelhető más változást, néhány tisztviselő személyes kicserélésén kívül, még akkor is alig, ha a fennálló kormány után nem oly párt uralma következne, mint balközépünk, melynek nyílt programja kötelez: „megtartani a meglevőből mindazt, mi jó, s céljának elérésére gondosan megválasztani az időt és eszközöket,“ melyből persze jobboldalunk forradalmi irányt, felforgatási hajlamot szeretne kimagyarázni, s ezt mással is elhíttetni, ha lehetne.**

M. ur azt mondja, czélja az „Ámitások“ irásában „nem volt más, mint a választókat figyelmeztetni“. Méltányosan elismeri, hogy köztünk is vannak egyes **honfiak, kik deloyal eszközöket nem használnak**“. A mostani választásról kijelenti, hogy az „nem farsangi tréfa“ s kimondja határozottan más szavakkal, hogy ki okos ember, annak „kötelessége a jobb párt jelöltjeire adni szavazatát, ha azokat ellenségei közé is számlálja és mellőzni barátait, ha azok a

balpárthoz tartoznak,“ mert ki ezt nem teszi, polgári kötelessége ellen cselekszik.“

Ha jobboldali lennék, tartanék itt egy praedicationát M. úr ellen, megmondanám, hogy izgatja a politica kedvéért a barátot barátja ellen; hogy megtámadja az emberi érzések leszentebbje, legállandóbbja kötelékeit. Mint szegény baloldali azonban örülök, hogy tálatok végre M. úr cikkeiben valamit, mi nem ámitás. Ugyan is igaz az, hogy **az érett megfontolás szülte honfui kötelességérzet előtt minden más érzelmenek engedni kell**, habár ez érzelmi tusa győzelmében a férfui kebel megszakadna s a gondolkodó fő megöszülne is.

De azonnal elrontja Monostori ur reményemet, hogy talán még egy nézetre is juthatnánk, azon nyilatkozattal, hogy **ki nem jobbpártira szavaz polgári kötelessége ellen cselekszik**.

Ha ez eszmét tovább főzzük így áll: ki nem jobbra szavaz, polgári kötelessége ellen cselekszik, úgy, de ki polgári kötelessége ellen cselekszik, rossz hazafi, nem becsületes ember, tehát ki nem jobbpártira szavaz, nem becsületes ember.

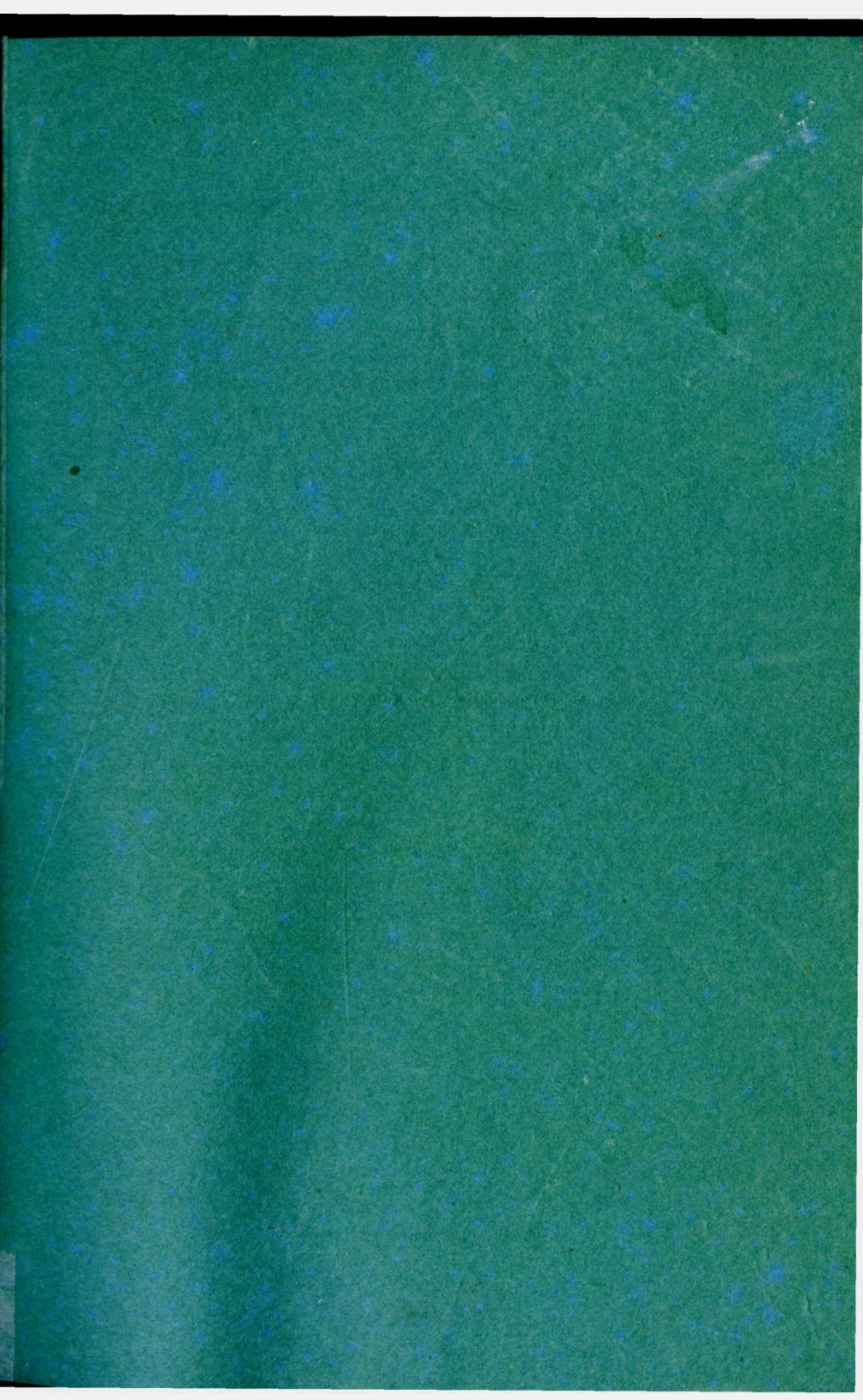
Köszönjük a bókot, melyet ugyan nem mond ki M. ur, de melyet az okoskodás legrövidebb útján következtethet mindenki az ő állításából. Mindamellet mi, kiket meggyőződésünk köt nem csak baloldali jelölteinkhez, de főként baloldali elveinkhez, M. urnak sem szép szemiért, sem gyenge érveiért hitet nem cserélünk. Rossz hazafiaknak pedig épen nem tartjuk magunkat.

Kifejtettem, hogy mi van ráfogás Monostori ur „Ámitás“ cikkeiben. Csak a főbb állításokra tettem megjegyzést, s czáfolatom mégis hosszabb lett, mint akartam. Közzé teszem mind e mellett nem csak azért mert hiszem, hogy az így mint önálló mű, s még a választások után is sokat felderit azon homályból, melylyel az ellenpárt a balközépet környezni törekszik, ne hogy tiszta eljárásunkat meglássa a közönség, de azért is, hogy eleget tegyek több tisztelt elvrokon barátimnak, kik ez igénytelen sorok közlésére egyenesen felkértek.

Én nem kérek senkit arra, hogy okvetlen baloldalira szavazzon, senki hazafiságát, becsületét nem mérem pártállása szerint, én csak arra kérem azt, kinek e művecske ne talán kezeibe kerülne, ne res-

telje azt végig olvasni, s gondolkodva elvei felett szavazzon oda, hova meggyőződése javallja.

Hazánk e váltáságos perczében csak az teljesíti polgári kötelességeit, ki félre téve minden személyes mellékes érdekét, tiszta meggyőződését követve igyekszik — csakis szellemi fegyverekkel — terjeszteni hitét, s öntudattalélvezi maga is a legszebb polgári jogok egyikét, a törvényhozók választásának fontos jogát.

Gámán J. örökösei könyvny. Kolozsvártt.

